

Tillsyn för minskad smittspridning av covid-19 – hemtjänst

Tillsammans kan vi minska smittspridning. I den nationella tillsyn som IVO genomfört i 1 045 verksamheter för att uppmärksamma vikten av följsamhet till basala hygienrutiner, har 388 hemtjänstverksamheter ingått. Här sammanfattas faktorer och exempel som verksamheterna betonat som särskilt viktiga för att minska risk för smittspridning.

SÄKERSTÄLL ATT BASALA HYGIENRUTINER FÖLJS

De flesta verksamheter IVO har varit i kontakt med lyfter fram vikten av att utbilda i och följa basala hygienrutiner och andra relevanta rutiner. Folkhälsomyndighetens rekommendationer om att hålla avstånd, regelbunden handtvätt och att avstå från att arbeta vid sjukdom är också centrala för att minska smittspridning. Verksamheten pratar om basal hygien på olika sätt, ger utbildningar, vidarebefordrar länkar på internet, sätter upp affischer med mera.

Några verksamheter har inrett speciella rum där de genomför workshops, demonstrationer och övningstillfällen för medarbetarna.

» **Ge enkel information genom bilder och filmer. Man behöver försäkra sig om att alla medarbetare förstår.**

» **Upprepa informationen för att hålla kvar fokus.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Information i olika kanaler, exempelvis affischer, bilder och filmer.
- Praktiska övningar/demonstrationer.
- Samverka med sjukvården.

ARBETSSÄTT FÖR ATT MINSKA SMITTPRIDNING

IVO har fått många exempel på hur verksamheter förändrar och förstärker arbetssätt för att minska smittspridning. Verksamheter försöker på olika sätt att minska antalet personal som varje brukare träffar. Det bidrar till minskad smittspridning, men också till att

IVO:S TILLSYN

IVO har genomfört drygt 1000 telefonintervjuer med särskilda boenden, hemtjänstverksamheter samt LSS-bostäder för vuxna, efter indikationer på att smittspridningen varit stor inom just dessa verksamheter.

Syftet med tillsynen är bland annat att sprida kunskap mellan verksamheter, för att bidra till en minskad smittspridning. Här fokuserar vi särskilt på vad som framkommit i tillsynen av av hemtjänstverksamheter. 388 hemtjänstverksamheter, både privata och offentliga aktörer i landets alla kommuner, har ingått i tillsynen.

Urvalet av verksamheter gjordes utifrån risk (klagomål, anmälningar), geografi (för att nå alla kommuner), verksamhetstyp samt driftsform (offentlig eller privat). IVO kommer även att genomföra en fördjupad tillsyn i de verksamheter där tillsynen funnit allvarliga brister.

IVO valde att kontakta verksamheternas enhetschefer då de bär ansvar för att basala hygienrutiner efterlevs i verksamheten.

Det finns ytterligare två informationsblad från IVO om vår äldre tillsyn, ett som rör särskilda boenden för äldre (SÄBO) och ett som rör LSS-boende för vuxna.

Läs mer om IVO:s äldre tillsyn på www.ivo.se/tillsynaldre

man tidigt kan uppmärksamma eventuella sjukdomstecken hos brukarna. Vikten av att göra tidiga handlingsplaner för hur man ska agera när någon blir sjuk lyfts fram av flera verksamheter.

När det gäller att ta fram rutiner för att hindra smittspridning är samverkan med sjukvården väsentligt. Det räcker inte med att det finns rutiner. För personal som inte är van vid att använda skyddsutrustning krävs utbildning och demonstrationer av hur utrustningen ska hanteras. Det har många verksamheter organiserat, på olika sätt.

» **Vår lokala larmcentral för trygghetslarm ställer numera fyra standardfrågor om symtom på covid-19 vid larm. Hemtjänstpersonalen får sedan informationen innan de åker ut till brukaren som larmat.**

» **Det är viktigt att inte glömma så enkla saker som att fråga hur personen mår innan ni går in till dem.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Ha handlingsplaner för covid-19 för varje brukare.
- Samarbeta mellan olika verksamheter och kompetenser, underlätta teamarbetet.
- Skype-möte där läkare på vårdcentralen berättat om smittspridning och svarat på frågor.

ORGANISERING (PERSONALPLANERING/ BEMANNING) FÖR ATT MINSKA SMITTSPRIDNING

Att planera för bemanning på såväl kort som lång sikt är även i vanliga fall en utmaning för många hemtjänstverksamheter. De flesta verksamheter har förändrat sitt arbete med att få ihop personalplanering på ett sätt som kan bidra till minskad smittspridning. Det finns verksamheter som beskriver att de hanterat hög sjukfrånvaro och personalbrist genom samarbete med kommunens dagverksamheter och liknande som stängts, och att personal därifrån kunnat gå in i hemtjänsten.

IVO har sett att de allra flesta verksamheterna har insikt om att det krävs stor försiktighet så att inte personal med lindriga symtom arbetar i brukarnas hem. Att hålla kontinuitet i personalgruppen är en nyckelfaktor som flera lyfter fram, liksom att minska antalet personer som arbetar med en enskild. Flera nämner att de samlar covid 19-kompetens på olika sätt, i olika team.

Många verksamheter har fokuserat extra på de timanställda och vikarier. Det kan handla om att förändra deras introduktion och att ge dem extra utbildning.

» **Vi håller stenhårt på att personal som är sjuk ska vara hemma även om bemanningssituationen påverkas.**

» **Vi har undvikit att ha vikarier hos brukare med symtom, och istället planerat om i schemat.**

» **Om man känner personen väl är det lättare att se tecken på sjukdom. Det blir enklare om vi är färre ur personalen som träffar brukaren.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Flera verksamheter har redan tidigt anställt sommarvikarier.
- Vikariernas introduktion kompletteras med delar som är specifika för pandemin.
- Ha specialistteam som bara arbetar med smittade/ mistänkt smittade.

GE GODA INSATSER TROTS BEGRÄNSNINGAR I BRUKARNAS LIV

Covid-19-pandemin har lett till större isolering för äldre och andra som har hemtjänst. Närstående besöker dem i mindre utsträckning och kanske håller matsal eller annan dagverksamhet som man brukar gå till stängt. Då kan hemtjänsten bidra till att minska isoleringen. Flera verksamheter beskriver att de jobbar med att hitta nya möjligheter för brukarna att få omväxling och stimulans.

Många framhåller också behovet att hitta lösningar och alternativt stöd för brukare som avbokar sin ordinarie hemtjänst eller inte kan delta i ordinarie aktiviteter.

» **Gör trevliga saker med brukarna trots begränsningar – ät på balkongen.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Ordna digitala möten med närstående.
- Ordna alternativ matdistribution.
- Gör trevliga saker med brukarna.

HANTERA MEDARBETARNAS ORO

Närvarande chefer som på olika sätt möter personalens oro framhålls som oerhört viktigt av i stort sett alla verksamheter IVO talat med. Det kan uppstå behov av snabba beslut och prioriteringar. Många chefer prioriterar därför att vara på plats i verksamheten, trots att arbetsuppgifterna skulle medge arbete hemifrån. Många verksamheter ser även till att chefer eller arbetsledare är tillgängliga kvällar och helger.

Tydlig och tidig information till medarbetare om hygienrutiner och smittskydd kan bidra till minskad oro. Skriftlig information om hygienrutiner och vad man gör kan även delas ut till brukare och närstående, vilket flera av de verksamheter IVO talat med gör.

» **Viktigt att vara närvarande som chef för att skapa lugn och trygghet.**

» **Fånga upp farhågor, var närvarande och tillgänglig. Behåll lugnet.**

» **Förse personalen med kunskap, det lugnar. Vi får inte skuldbelägga orolig personal.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Ledningen har infört jour så att medarbetare alltid kan nå en chef.
- Regelbundna möten och samverkan mellan chefer och skyddsombud.
- Hygienombudens roll är viktig för att minska oro.
- Informationsbroschyr om hygienrutiner och varför vissa åtgärder genomförs.
- Säkerställ att personalen förstår och utför rutiner och använder skyddsutrustning på rätt nivå.

MÖTA NÄRSTÅENDES ORO

Hemtjänsten kan inte hindra besök av närstående. För att minska antalet besök kan dock aktiva kontakter med, och stöd till, oroliga närstående vara viktigt. Även skriftlig information till närstående kan förebygga oro.

- » **Vi har delat ut informationsblad om vilka riskerna är för hemtjänstbrukarna.**
- » **Enhetschefen har kontakt med närstående som är oroliga. De försöker stötta så att den närstående kan minimera den fysiska kontakten med brukaren.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Informationsblad till närstående.
- Enhetschefen har kontakt med oroliga närstående.

SKAPA ETT TYDLIGT INFORMATIONSFLÖDE

Det är mycket information som sprids av olika myndigheter och i olika kanaler. Ledningen kan hjälpa genom att lyfta fram vad som är viktigt, och anpassa informationen till den egna verksamheten. Repetition och variation är viktigt framhåller en del verksamheter IVO talat med. Personalen har olika förutsättningar att uppfatta information. Kort och vardaglig information säger medarbetarna att de tycker är bra. Den gemensamma nämnaren för det som tas upp är basal hygien.

Några lyfter även att de hämtar erfarenheter från särskilda boenden för äldre. Medarbetare som arbetat med smittade på särskilda boenden kan förmedla erfarenheter till hemtjänstens personal.

» **Språksvårigheter hos medarbetare är en faktor som vi måste ta hänsyn till. Även dator-ovana.**

» **Vi är noga med hur vi kommunicerar, och försäkrar oss om att man förstår. Ibland får vi upprepa information flera gånger.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Ge saklig och uppdaterad information till både personal och brukare.
- Tim-vikarier får information via sms.
- Information på flera språk, mycket bilder.
- Foton och filmer på hur skyddsutrustning ska sitta rätt.

FÖRBEREDELSE OCH PLANERING

I geografiska områden där smittan ännu inte är spridd i stor utsträckning finns ännu tid för förberedelser. Då är det viktigt att samverka, inom kommunen men också genom att ta kontakter externt och med företag. De verksamheter IVO varit i kontakt med berättar att de börjat samarbeta med olika hemtjänstbolag och dela med sig av skyddsmaterial.

Några verksamheter berättar att man satt samman färdiga akut-kit med skyddsutrustning. Inom ett hemtjänstområde har man satt upp campingbord för personalens skyddsutrustning i alla hem, då det annars kan vara svårt att hitta plats för detta i brukarens bostad.

» **Vi har gjort en handlingsplan trots att vi ännu inte haft smittade brukare.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Skapa system och se över praktiska delar (nycklar, koder, inloggningsuppgifter) för att chefer ska kunna täcka upp för varandra om någon är sjuk.
- Säkerställ tillgång till skyddsmaterial.
- Gör planer och riskanalyser.
- Se över bemanningen i god tid.